

Skutečně zelený tábor

*Pozvěte
přírodu
na tábor*

Rady a tipy
pro organizátory,
jak uspořádat zelený tábor

Obsah

Začínáme

Aby i příroda byla na táboře spokojená	2
Návod na použití	2
Má to vůbec cenu?	3
Motivace aneb Proč do toho jít?	3

Před táborem

Plánování – půl úspěchu	4
Celotáborová hra	4
Doprava aneb Cesta na tábor	4
Zásobování	4
Materiál	5

Na táboře

Tábořiště	7
Doprava na táboře	7
Energie	8
Voda	8
Jídlo	9
Úklid	10
Odpad	11

Ekoprožívání

Program	13
Ekohry	13

Osmero

Osmero skutečně zeleného tábora	14
---------------------------------	----

Začínáme

Tábor je svět sám pro sebe. Na několik dní umožňuje vyjít ze zažitých stereotypů a prožít něco nového. Nečekaného. Zkusit nevyzkoušené. Poznat netušené. Malí i velcí na něm zažíváme mnoho radosti. Dlouho na něj vzpomínáme. Právě na táboře můžeme jako vedoucí nejvíce ovlivnit účastníky. Můžeme v nich zanechat hlubokou stopu, ukázat jim klikaté a pestré cesty, po kterých se nevydává každý. A to za to stojí, ne?

Aby i příroda byla na táboře spokojená

Brožura obsahuje několik tipů pro šetrnější prožití tábora, kterými se můžete nechat inspirovat při jeho plánování a realizaci. Pracujte s nimi a upravujte je podle vaší potřeby. Bylo by od nás naivní myslet si, že přinášíme něco, co tu ještě nebylo. Vždyť mnozí z vás jistě mnoho let hledají cesty, jak během svých táborů co nejméně uškodit životnímu prostředí. Proto budeme rádi, pokud vám tato brožurka alespoň trochu pomůže ozelenit vaše tábory.

Návod na použití

Až budete příště chystat tábor, zkuste na něj pozvat přírodu. Ne, nemusíte kupovat pouze biopotraviny nebo jezdit pro nákup s károu. Chatový tábor s elektřinou a teplou vodou může zezelenat stejně jako stanový tábor či skupina teepee na louce uprostřed divočiny, kde potok je všem společnou koupelnou. Stačí chtít něco změnit. Nesnažme se však hned změnit vše, pokud víme, že to není v našich silách. Ušijme si tábor na míru. Ať je každý originální.

Začínáme

Má to vůbec cenu?

Proč se vlastně snažit? Nebude naše úsilí zbytečné? Jaký vliv na dění okolo nás má tábor, který trvá pár týdnů? Tyto otázky dříve či později napadnou většinu organizátorů. Přemýšlejme. Každá velká změna vždy začala malým podnětem, o kterém málokdo tušil, co způsobí. Každým svým rozhodnutím vykonat něco správného vkládáme další chybějící střípek do barevné mozaiky. Možná právě ten náš střípek je tím, který mozaiku dokončí. Svět, v němž žijeme, si tvoříme sami svými každodenními skutky a rozhodnutími.

Motivace aneb Proč do toho jít?

- Chci mít dobrý pocit, že jsem byl šetrný k přírodě.
- Chci ostatním ukázat, jak snadné je dělat dobré věci.
- Chci něco dělat, nejen o tom mluvit.

Nejlepší cestou, jak změnit svět kolem sebe, je změnit sám sebe – to, jak se chovám, jaké postoje zastávám a jak je uplatňuji v životě.

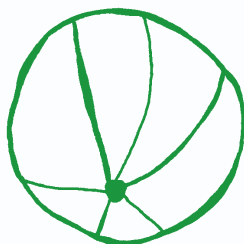
Před táborem

Plánování – půl úspěchu

Nejsme žádní zelenáci, a proto víme, že spoustu věcí můžeme ovlivnit již při plánování několik měsíců dopředu. Rozhodnutí, která během něj učiníme, nás provází po celý tábor. Co konkrétně tedy můžeme ovlivnit?

Celotáborová hra

Máte chuť vzít to „z gruntu“ a vymyslet i celotáborovou hru s ekovýchovnou tematikou? Skvělý nápad! Pokud se nám podaří ekoprožívání zapracovat do běžného programu a spojit s hrou, bude mnohem příjemnější jej spojit s šetrným táborovým provozem.

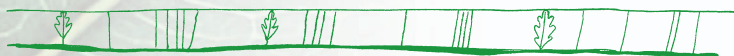
Doprava aneb Cesta na tábor

Jak přivezeme materiál? A jak přijedou účastníci?

- Zde se držíme obecného pravidla, čím víc lidí a věcí v dopravním prostředku, tím lépe. Společná jízda vlakem či autobusem na tábor může být skvělým zahájením akce.
- Volme vždy nejšetrnější dopravní prostředek. Velká dieselová dodávka je lepší než několik benzinových osobních aut.

Zásobování

- Domluvmě se s více tábory. Společně objednejme trvanlivé potraviny (třeba luštěniny, těstoviny, mouku, koření,...) ještě před létem. Za lepší cenu získáme také méně obalů. Díky společnému objednávání si možná budeme moci dovolit i nějaké biopotraviny.

Před táborem

- Léto je doba, kdy v naší zemi mnoho plodů dozrává – ovoce i zelenina od jablek až po mrkev. Jsou čerstvé a místní. Není poblíž jablečný sad? Najdou se lidé, kteří rádi podpoří tábor a za příjemný peníz vám prodají či dokonce darují část své úrody, a to třeba i zavařeniny, marmelády, med či vejíčka. Nebojme se oslovit rodiče nebo lidi ze sousední vesnice.

*Chceme
táborový
jídelníček
obohatit bio-
potravinami, ale
přitom neznáme
nikoho, kdo by je
pěstoval? Pomůže
nám web Svazu
ekologických
zemědělců PRO-
BIO.*

Materiál

- Vybíráme univerzální a znovu použitelný.
- Vezměme zásobu šmíráků, nejlépe recyklovaných.
- Při některých hrách se špejle dají nahradit špagetami (je to levné a originální řešení).
- Upřednostňujeme lepidla na přírodní bázi (klovatina, kliš, škrob).

Před táborem

- Vyrobneme si na táboře svou plastelínu z mouky, vody, soli a oleje.
- Pořizujeme táborová trička? Můžeme si vybrat, jestli budou česká, z biobavlny, zda je necháme potisknout nebo si z nich sami vyrobíme umělecké dílo – například přírodními barvami.
- Jaké nakupujeme ceny a odměny? Na jedno použití? Z druhé strany zeměkoule? Z nekvalitních materiálů? V hypermarketu? Budme kreativní. Pokud zrovna nemáme chuť vymýšlet vlastní originální dárky, rozhlédněme se okolo. I odměnami nás mohou zásobovat rodiče a známí, kteří pracují v zajímavé firmě či obchodě. A třeba i se slevou...
- Při tvořivých činnostech budme tvořiví - využijeme odpad.
- Po hrách vše důsledně uklidme.

Vyrobme si vlastní plastelínu. Potřebujeme 15 dkg hladké mouky, 7,5 dkg soli a 300 ml teplé vody. V ní rozmícháme trochu potravinářského barviva. Potom přidáme 1 lžičku oleje a 2 lžičky octa. Hmotu pořádně uhněteme a můžeme tvořit.

Na táboře

Vše jsme pečlivě naplánovali a připravili. Účastníci přijeli a tábor ožil. Nyní nastávají nejdůležitější chvíle našeho působení. Ukáží se možnosti, jak být k přírodě ještě šetrnější (a současně také objevujeme, co vše už děláme správně). Následující kapitolku jsme pro lepší přehlednost rozdělili do několika okruhů činností, se kterými se nejčastěji setkáváme.

Tábořiště

- Ukažme účastníkům zajímavosti v okolí, odhalme kouzlo našeho tábořiště. Vzbudme v nich zájem o místo. Povězme, v čem je naše lokalita výjimečná. Máme-li možnost, uspořádejme besedu se starousedlíky či místními znalci.
- Zanechme jej v lepším stavu, než bylo při našem příchodu! Tomu se říká výzva. I během pár dní může péče několika nadšenců změnit mnohé k lepšímu.
- Po nás potopa? Ne, památka! Vyberme si jedno místo blízké tábořišti, o které budeme pravidelně pečovat. Vyčistíme studánku nebo pramen, posbíráme odpadky kolem skály či pomníčku, prosekáme kus zarůstající cesty. Naše místo nemusí být pro ostatní atraktivní, ale pro nás má velkou hodnotu. Zažili jsme zde něco zvláštního, hráli tady skvělou hru nebo třeba podstoupili tajemný rituál.

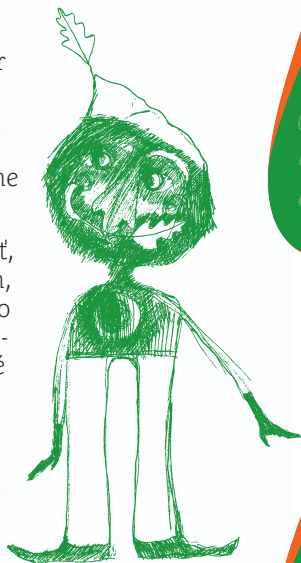
Doprava na táboře

- Jezdíme-li na nákupy autem, budme rozvážní. Cesta zpět pro zapomenuté máslo zatíží táborový rozpočet i životní prostředí.
- Očekáváme táborové návštěvy? Chystají se přijet sami autem? Navrhněte jim spolujízdu! Kolik aut je potřeba na dopravu deseti kamarádů?

Na táboře

Energie

- Do táborového ohně patří jen papír a dřevo.
- Nikdy nekácíme živé stromy.
- Při vaření používáme poklici, šetříme energii i čas.
- Nové technologie? Máme-li chuť, ohlédněme se po solárních vařičích, nabíječkách a sprchách. Investice do nich sice něco stojí, ale chceme-li tábory dělat i v budoucnu, mají tam své místo.

Komu by během horkého dne nepřišla vhod láhev chlazeného nápoje? Jenže jak ji vychladit bez ledničky? Stačí kus mokré látky, do které láhev zabalíme. Čím déle v ní bude, tím studenější získáme nápoj.

Voda

Ať již vodu dovážíme nebo máme vlastní vodovod, jistě uznáme, že je třeba jí šetřit.

- Šetříme pitnou vodu, kde to lze.
- Dávejme pozor na dotahování kohoutků (i kapka po kapce naplní za den kbelík).
- Z čištění zubů vytvořme rituál. Berme si na něj hrníčky, protože při čištění pod tekoucí vodou může zbytečně vytéci i 5 litrů vody.

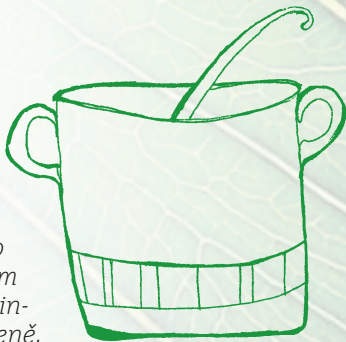
Na táboře

- Používejme co nejvíce vodu užitkovou. Můžeme ji brát z vodních nádrží, potoka nebo ze své vlastní záchytné nádrže, kterou si vybudujeme.
- Pokud je náš koupelnou potok, představme si, že jej někdo bude chtít využít k pití či mytí i dále po proudu. Pastu proto pliveme do jámy poblíž potoka, pěnu z šamponů a mýdla splachujeme na břehu.
- Užívejme přírodní kosmetiku. Než žádat po každém z účastníků, aby si přivezl svůj šetrný šampon a mýdlo, je lépe koupit „erární“ táborové. Navíc vznikne nová příležitost k osvětě.

Jídlo

Kdo by se rád během náročného táborového dne dobře nenajedl? Představme si, kolik jídla sní celé táborové osazenstvo za dobu tábora. Kolik místa zabírá, kolik váží.

Byl by ho plný batoh? Nebo stan? Celá místnost? O takovém množství máme právo i povinnost rozhodnout: o kvalitě, ceně, původu, jídelníčku. O tom, kdo dostane peníze, které za něj zaplatíme. Kolik z něj vznikne odpadu. O tom, jakou dálku urazí, než splní svůj účel.

- Při nákupu dbejme na původ zboží. Jablka z Chile mají za sebou delší cestu a „více čoudí“ než jablka česká. Zkrátka čím bliž, tím líp.
- Snažme se nakupovat potraviny v co nejšetrnějších obalech. Nejlepší obal je žádný obal či obaly vratné nebo recyklované. Snažme se omezit množství plastových obalů. Toho můžeme dosáhnout koupí větších balení. Čím méně

odpadů, tím méně starostí po skončení tábora.

Na táboře

- Často není potřeba chladnička – stačí potok. Potraviny uložíme do plastové uzavíratelné bedýnky, dobře ji ukoťvíme nebo přivážeme. Když nemáme k dispozici potok, jídlo skladujeme v jámě v zemi.
- Jedlé byliny na táborovém stole jsou vítaným zpestřením
- Nikdo nechce, aby se jídlo vyhazovalo. Pokud to je ale nutné, použijme odpadní jámu. Vykopejme ji na vhodném místě opodál tábora. Předejdeme tím šíření plísní a urychlíme rozklad.

Úklid

Hygiena je půl zdraví, ekohygiena ještě o kousek víc.

- Vraťme se k radám našich babiček. Připálené nádobí vyčistíme sodou rozpuštěnou ve vodě, sůl je výborná pro drhnutí kuchyňských potřeb. Ocet funguje jako univerzální čistič a během varu odstraňuje vodní kámen.
- Preferujeme šetrné čisticí prostředky bez chloru. Při nákupu vybíráme výrobky označené příslušnými logy.

- Ušpiněné nádobí umýváme co nejdříve. Spotřebujeme nejen méně vody, ale také čisticího prostředku i síly.
- Co nejvíce využíváme užitkovou vodu.
- Mějme na paměti, kam odtéká použitá voda.

Na táboře

Přírodní drátěnka na připálené hrnce se skládá ze dvou ingrediencí: písku a smrkové větvičky. Ušetříme čistící prostředek a získáme svěží vůni lesa.

Odpad

I když se snažíme sebevíc, téměř vždy vyprodukujeme nějaký odpad. Čím méně jej však vznikne, tím méně starostí budeme my i příroda mít.

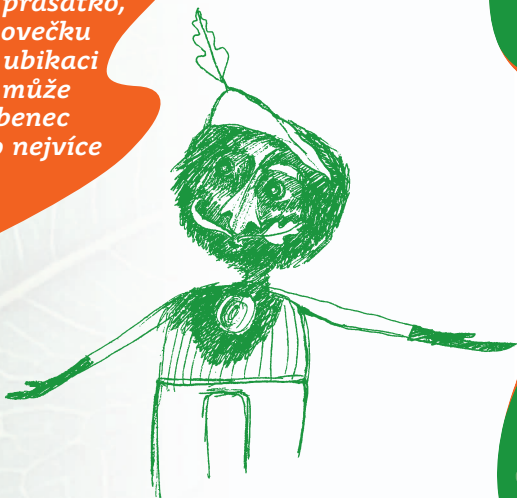
- Nejlepší odpad je ten, který nevznikne. Buďme uvážliví a snažme se jeho vzniku předejít.
- Dodržujme zásadu tří R (reduce, reuse, recycle). Nejprve omezme vznik odpadu. Poté přemýšlejme, zda jej nemůžeme znovu využít, a až jako poslední krok jej odevzdejme k recyklaci.
- Vybudujme třídící centrum přímo na táboře. Postavme jednoduché stojany s barevně odlišenými pytlí a krabicemi. V každé větší obci je sběrný dvůr, do kterého můžeme vytříděný odpad zdarma odvézt.
- Třídít můžeme mnohem více druhů odpadu, než je barev kontejnerů. Sklenice od zavařenin, plata na vajíčka, textilie na hadry, ruličky od toaletního papíru na výrobu vánočních ozdob, kelímky od jogurtů na květináče. Jistě přijdete na další. Mnoho materiálu můžeme využít během roku. Nebo známe někoho, kdo má o něj zájem?

Na táboře

- Biologický odpad tvoří i třetinu celkového objemu. Slupky z ovoce i zbytky zeleniny házíme do odpadní jámy. Lehce se rozloží, prohnoují půdu a zbytečně nezabírají místo v koši.
- Využíváme-li odpadní jámu či „kadibudku“, dávejme pozor, co v nich končí. Patří sem jen to, co se v hlíně dobře rozloží.

Dobré prase všechno spase! Přivezme si na tábor zvířátko. Pomůže nám zlikvidovat zbytky některých potravin a ještě si pochutná. Pro prasátko, kozu či třeba ovečku postavíme letní ubikaci s výběhem, ať může táborový oblíbenec dělat radost co nejvíce lidem.

Ekoprožívání

Šetrný provoz tábora je důležitý, obzvláště když účastníkům vysvětlíme, proč to děláme. Pro ekovýchovu jsou však důležité i jiné činnosti. Ty mohou být nenápadné, nápadné i nápadité.

Program

- Co takhle věnovat pár hodin na pomoc přírodě? Vybíráme z široké palety možností. Zvolíme úklid okolí, brigádu na biofarmě, boj s invazními druhy (kosení, řezání), výrobu a rozvěšování budek pro ptactvo, vytváření domečků pro zvěř či něco jiného? Neopomeňme srozumitelně vysvětlit smysl práce. Je to také příležitost vytvořit si k místu vztah a naučit se něčemu novému.
- Naše celotáborová hra může rozvíjet zelený příběh - o přírodě, o lidech...
- Někdy děti motivuje získávat body za zelené skutky.

Ekohry

Jejich cílem je lépe poznat přírodu a posílit náš kladný vztah k ní.

Z každé hry lze vytvořit ekohru. Je libo přírodovědnou, poznávací (učení o přírodě v přírodě je snažší a účelnější než ve škole), smyslovou, simulační, diskusní, tvořivou nebo prožitkovou? Ale všeho s mírou!

Osmero skutečně zeleného tábora

1. Radost

Aby měla radost příroda, musím se radovat i já. Pokud nám a ostatním táborníkům nepřináší naše společné konání radost, ztrácí smysl.

2. Vědomí

Víme, proč děláme to, co děláme. Dokážeme ostatním vysvětlit důvod a smysl našich činů.

3. Souvislost

Každá činnost ovlivňuje mé okolí. Vše souvisí se vším, proto nejprve přemyslím a pak činím.

4. Spolupráce

Víc hlav víc ví. Víc lidí víc dokáže. Víc srdcí se víc raduje.

5. Přitažlivost

Sebelepší myšlenka, která je špatně podána, nemá z ekovýchovného hlediska smysl.

6. Přirozenost

Nechť se náš šetrnější přístup stane přirozenou součástí táborového života.

7. Otevřenost

Není jen jedna pravda, není jen jedna cesta. Vyhýbejme se hlásání jasných pravd, naslouchejme názorům ostatních.

8. Inovace

Neustaňme. Stále hledejme nová řešení, vylepšujme a sdílejme je s ostatními.

Tábory
mohou mít
různé barvy.
Tato brožura je
plechovkou
zelené. Namíchej
si z ní svůj
odstín. Ať je
tvé dílo pes-
tré!

*Zajímám se o budoucnost, protože v ní hodlám
strávit zbytek života.*

Charlie Chaplin

www.zelenytabor.brontosaurus.cz

Vydalo Hnutí Brontosaurus, Brno 2011
Tato brožura byla vydána za podpory města Brna.

B | R | N | O

 Hnutí
Brontosaurus